

ory
na-

čo-

ata
ta-

nič
ou
nu
ce
m
lo

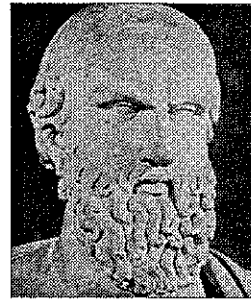
ne
ry

z-

a
ú
l,

J

ANTIGONA

Tragédia z roku 441 pred n. l. (hrala sa v Aténach roku 442) vychádza zo **starej gréckej báje** o Antigone, dcére kráľa Oidipa a jeho manželky a súčasne aj matky Iokasty. Antigona bola sestra Eteoklova, Polyneikova a Ismenina. Po naplnení neblahého osudu svojho otca (ktorý zabil vlastného otca a oženil sa s vlastnou matkou, nepoznajúc ich), sprevádzala svojho slepého otca do vyhnanstva a ošetrovala ho až do smrti.

Jej bratia padli v bratovražednom boji o Téby, vtedy padlo až sedem vojvodcov, ktorí bojovali o vládu nad Tébami. Eteokles mladšieho brata Polyneika vyženie z Téb a ten sa uchýli do Argu, kde sa ožení s kráľovou dcérou. S podporou Argu tiahne s veľkým vojskom proti Tébam a obaja bratia v boji zomrú. Nový kráľ Téb – brat Iokasty, ich matky – zakáže pochovať Polyneika, svojho synovca, a ponechá jeho mŕtve telo pohanené, ale druhého synovca Eteokla pochovajú s poctami ako obrancu vlasti.

Kráľ rozhodol o tom, o čom mu neprináleží rozhodovať, lebo bohovia už dávno predtým žiadali od ľudí, aby mŕtve telo človeka nezostalo nepochované. Antigona svojho brata pochová napriek zákazu kráľa a spustí tak beh udalostí, ktorý vrcholí v **reťazi smrtí** zúčastnených (Antigona sa obesí, lebo nechce pomaly umierať, Haimon sa prebodne pred očami otca, keď uvidí mŕtvu snúbenicu, Haimonova matka a kráľovná Eurydika si vezme život a kráľ zošalie od bolesti).

Dielo má znaky **starovekej literatúry**. Autor vychádza z antickej predstavy sveta ako spravodlivého poriadku, kde musí byť zabezpečená rovnováha medzi vinou a trestom, medzi spravodlivosťou a nespravodlivosťou, medzi dobrom a zlom. V Sofoklovej tragédii **bohovia neriadia činy ľudí**, ani priamo do deja nezasahujú tak ako v iných starovekých dielach, preto musí Antigona konať.

Antický autor zdôrazňuje prírodný základ ľudského charakteru, smrteľný človek sa často ocitá medzi **princípami božskými a ľudskými**. Kladná postava je idealizovaná, volí medzi dobrom alebo zlom – zlo zastupuje despotický osud. **Osud** riadi život človeka – neubráni sa tomu, čo mu je určené (napr. Oidipus zabil vlastného otca a vzal si vlastnú matku, aj keď sa snaží neurobiť to).

V antickej tragédii sme svedkami „sebapresadzovania“ postavy a jej podľahnutiu osudu, tyranovi atď. Kladná postava prežíva vnútorný konflikt, často trpí v dôsledku vlastného rozhodnutia alebo viny a vždy umiera. Jej smrť má symbolický význam, je to vždy **smrť obete** a prináša zlepšenie niektorej časti života spoločnosti alebo napravenie neprávosti zo strany tyrana. Divák alebo čitateľ po smrti antickej tragickej postavy (ktorá je často jednou z radu smrtí) zažíva **katarziu** – citovú či duševnú očistu. Kladná postava má vždy **postavu s protikladným**

charakterom (napr. zlostný a nespravodlivý Kreon alebo ústupčivá a ustráchaná Ismena sú protikladom Antigony).

Dielo dodržiava antickú **jednota času** (jeden deň), **miesta** (kráľovský palác, postavy prichádzajú pred palác a referujú, čo sa stalo napr. v paláci, v hrobke – dej sa nepresúva na dvor alebo do hrobky na lúke pri paláci) a **deja** (priamočiara dejová línia bez odbočení). Neskôr túto „trojjednotu“ napodobnili klasici.

Autor: SOFOKLES (asi 496–406 pred n. l.), narodil sa v rodine majiteľa dielne na zbrane. Dostalo sa mu vzdelania, stal sa z neho najznámejší grécky staroveký autor tragédií. Divadlu rozumel, bol najprv hercom, ale pre slabý hlas prestal hrať. Inovoval grécke divadlo, v jeho hrách vystupovali traja herci (predtým hrávali dvaja), menej priestoru dostal chór (zbor), ale zato mal viac členov (15). Vzdal sa požiadavky, aby dramatické diela vytvárali trilógie a začal písať tragédie s ukončeným dejom v rámci jedného diela, ktoré prekvapovali dejovou zovretosťou a stupňujúcim sa dejom, ktorý vrcholil v tragickom konci.

Napísal vyše 120 tragédií, ale zachovalo sa len 7 (Aias, Elektra, Filoktekes, Trachinanky, Vládca Oidipus, Antigona, Oidipus na Kolóně). Vo svojej tvorbe využíval príbehy z gréckych bájí. Patrí do antickej (starovekej gréckej) literatúry.

Dej tragédie nadväzuje úzko na dielo **Vládca Oidipus**.

Dejová línia tragédie: **Vládca Oidipus**

Oidipus bol kráľom v Tébach, po rokoch jeho panovania zachvátil mesto mor, polia sa neobrábajú, nenarodené deti hynú. Kňaz vyzýva Oidipa, aby práve on, kráľ, ktorý oslobodil mesto pred Sfingou tým, že uhádol jej hádanku, zbavil ľudí moru a nešťastia. Oidipus poslal svojho švagra, brata Iokasty, do delfskej veštiarne k Pýtii /veštkyňa v Apolónovom chráme/, aby sa dozvedel, prečo tak musia trpieť. Dozvie sa, že boh Apolón vraj prikázal, aby z mesta Téby odstránili poškrvrnu a aby potrestali zločin. Trestom má byť vyhnanstvo alebo smrť a za krv sa musí vyliat krv. Nepotrebanou obeťou bol predchodca Oidipa – nebohý kráľ Láios. Oidipus začne vyšetrovať, za akých okolností zomrel Láios, chce ho pomstiť ako vlastného príbuzného. Dá si predvolať Apolónovho veštca slepého Teiresia, ale jeho slová ho rozzúria. Slepec povedal, že príčinou nešťastia je Oidipus sám. Oidipus upodozrieva svojho švagra,

že ho chce zbaviť kráľovskej moci, a preto mu poslal slepého veštca. Iokasta ho utešuje, vraj veštčiam netreba veriť. Aj Láiovi vešteli, že ho zabije vlastný syn a zabili ho zbojníci. Existoval však očitý svedok, ktorý videl, že Láia zabil jeden jediný človek na trojcestí, keď sa kráľov voz nechcel vyhnúť cudzincovi. Po príchode Oidipa na trón svedok incidentu sám žiadal, aby mohol žiť na inom mieste. Oidipovi sa vynorí príhoda, ktorú na tom istom mieste zažil, keď prichádzal do Téby. Zabil tam človeka, ktorý ho šibol bičom, keď sa míňali vozmi. Do Téby prichádza posol z Korintu, kde žil na kráľovskom dvore svojich rodičov Oidipus, pokiaľ mu nevyvešteli, že zabije vlastného otca a ožení sa s vlastnou matkou. Oidipus chcel zvrátiť osud, preto opustil domov a došiel až do Téby. Oidipus si vydýchne – veštba neplatí, jeho otec v Korinte nezomrel synovou rukou, ale na starobu. Keď posol porozumie, čoho sa kráľ bál, chce ho upokojiť a prezradí mu, že nie je vlastným synom svojich vychovávateľov. On sám ho priniesol ako dojča z pastvín. Dostal ho od pastiera z Láiovho domu. Dieťa malo zviazané nohy v členkoch a Oidipus preto celý život kríval. Poslali po pastiera kráľa Láia, aby potvrdil zistené fakty. Iokasta je už presvedčená, že kľatba sa vyplnila. Sama dala svojho synka sluhovi, aby ho radšej zmárnil, ako by sa mala všetka tá hrôza vyplniť. Oidipus je otcovrahom, je synom i mužom tej istej ženy. Iokasta sa zabije. Nad jej mŕtvolou si ozdobami z jej šiat Oidipus vypichne oči. Budúceho kráľa Téby – Kreonta – žiada, aby ho vyhnal do púšte a postaral sa o jeho dve dcéry – Antigonu a Ismenu – synovia sa postarajú sami o seba.

■ **Útvar:** tragédia.

■ **Kompozícia:**

Prológ, 5 dejstiev, Epilóg. Dej je prerušovaný zborovým spevom – v Antigone je vstupný spev zaradený za Prológom. Piesne zboru sú zaradené za prvým až piatym dejstvom a sú označené číslom (napr. *Druhá pieseň zboru*). Spev zboru sprevádzali **hudobné nástroje** a tanečné pohyby členov zboru. Na scénu prichádzal zbor zo štyroch strán. **Náčelník zboru** vystupuje ako samostatná – individualizovaná postava – zapája sa do dialógov.

Prológ má charakter žalospevu:

*Ó, povedz, moja drahá sestra Ismena -
vieš ešte o nejakom treste, ktorý
nevyskúšal na nás Zeus, aby sme už
za života odpykali Oidipovu vinu?
Nieto bolesti, niet pohromy, niet
potupy, niet hanby, ktorá by sa nedala
nájsť v množstve našich utrpení!*

Vnútorne členenie antickej tragédie:

1. **expozícia** (**Prológ**, v ktorom Antigona oslovuje sestru Ismenu; predstrie všetky deje, ktoré predchádzali príbehu – napr. vina ich otca Oidipa; predstaví príčinu konfliktu – napadnutie Téb vojskom Argejovcov, ktoré viedol ich brat Polyneikes, a následný kráľov zákaz pochovať jeho telo);
2. **kolízia** (dej sa zauzľuje, Kreontovi oznamujú, že niekto Polyneika pochoval);
3. **kríza** (Antigonu prichytili a priviedli do paláca; kráľ nevyslyší Ismininu prosbu, aby odpustil jej sestre a nedal ju za živa zamurovať do cely; neustúpi, ani keď narazí na odpor svojho syna Haimona – Antigoninho snúbenca);
4. **peripetia** (nečakaný zvrat – Kreon sa predsa len zľakne proroctva veštca Teiresiasa a po jeho odchode prikáže svojim ľuďom zobrať sekeru a oslobodiť Antigonu);
5. **katastrofa** (**Epilóg** – posol oznamuje správu, že Antigona i Haimon sú mŕtvi, kráľ prináša na rukách telo mŕtveho syna – dozvedá sa, že jeho žena Eurydika si zo žiaľu vzala život; šalie od bolesti).

Postavy

Antigona – dievčina, ktorá dá prednosť povinnosti voči bohom, tradíciám a rodine pred vlastným šťastím a životom. Je sestrou mŕtvych bojovníkov o Téby: Eteokla (po smrti uctievaného obrancu mesta) a Polyneika, ktorého nový kráľ Téb považuje za nepriateľa a zakáže ho pochovať. Má ešte sestru Ismenu, ktorá prosí kráľa o milosť pre sestru, ale je bojazlivá, nevymôže milosť od krutého kráľa.

Antigona je typická staroveká postava – tragická postava – s výnimočnými vlastnosťami, nepristúpi na žiadny kompromis, je odvážna,

charakterovo stojí oveľa vyššie ako ustráchaná sestra Ismena. Je to antickej postava veľkej vnútornej sily, rešpektuje natoľko božie zákony, že sa postaví proti vôli kráľa aj za cenu smrteľného nebezpečenstva. Presadzuje svojim postojom nepísané zákony a riskuje život, keď chce žiť tak, ako to vyžadujú zákony. Nezamýšľa sa nad tým, že svojím rozhodnutím prinesie zármutok ľuďom, ktorí ju milujú. Je ovládaná svojím osudom, musí konať tak, ako koná. Napriek tejto stránke jej povahy autor ju stvárnil aj ako citlivú, milujúcu dievčinu, lyricky smútiacu nad svojou nenaplnenou láskou a nad tým, že nikdy sa nestane nevestou svojho snúbenca Haimona.

Je natoľko silná, že odmietne pomaly umierať v zamurovanej cele a obesí sa na svojom závoji prv, než ju stihne Haimon vyslobodiť. Je obeťou – a jej smrť (a smrť Kreontových blízkych) zmení krutého kráľa.

Kreon – nový kráľ Téb, brat nebohej Antigoninej matky Iokasty. Vierolomný, nelútostný, nehladiaci na názor iných ľudí a zvyklostí predkov. V tragédii je protipólom Antigony, ale aj svojho syna Haimona. Preceňuje sám seba a svoj úsudok a postaví ho i nad boží zákon. Zakáže pochovať človeka, hoci jeho bohovia mu to prikazujú. Nechce zmeniť svoje rozhodnutie, nechce pripustiť, že sa pomýlil. Myslí si, že je majiteľom krajiny, ktorej vládne. Je pyšný, podceňuje rady syna i veštca **Teiresia**. Chce rozhodovať aj o živote svojich blízkych. Neustúpi, ani keď mu jeho syn Haimon povie, že ak umrie Antigona, viac neuvidí ani jeho. Je zbabelý dať príkaz, aby Antigonu popravili – myslí si, že neponesie vinu za jej prípadnú smrť, on ju dal predsa len uzavrieť s trochou jedla do hrobu...V poslednej chvíli poslúchne radu veštca a spolu s náčelníkom zboru pochová Polyneika, ktorého mŕtvola bola zase pohodená na lúke. Ponáhľali sa k skalnému hrobu, chce oslobodiť Antigonu, ale k hrobke prichádza, keď je tam už jeho syn Haimon pri mŕtvej snúbenici. Počul vnútri synov hlas a videl, že otvor hrobky je privalený balvanom. Ešte aj v hrobke syna hreší za to, že prišiel k väzenkyni. Keď ho Haimon napadne mečom, ujde z hrobky, neskôr, nešťastný, vynáša na rukách mŕtveho syna a nesie ho až pred palác. Jeho manželka **Eurydika** si vezme život hneď, ako jej prvý posol donesie správu, že Haimon v hrobke zomrel – pred oltárom sa prebodne nožom.

Za svoju vierolomnosť bol kráľ Téb kruto potrestaný smrťou syna a manželky, samotou, duševným utrpením a stratou rozumu.

Haimon – rozvážny, mierny, milujúci Antigonin snúbenec. Snaží sa obmäkčiť svojho neústupčivého otca. Nepáči sa mu, že otec vládne tak, že nerešpektuje nikoho okrem seba – upozorňuje ho, že občania Téb majú iný názor. Aj keď vie, že otec vyžaduje absolútnu poslušnosť, pokúsi sa zachrániť svoju snúbenicu Antigonu, ale prichádza do skalnej hrobky neskoro – Antigona už bola mŕtva. Privalil kameň do vchodu hrobky, aby zostal s mŕtvou snúbenicou. Keď ho tam objaví otec a vyčíta mu, že sa chce zamurovať v hrobke, vytasí na otca meč. Otec ujde z hrobky, Haimon sa pritúli k telu Antigony a prepichne sa mečom. Jeho krv pokropila bledú tvár mŕtvej snúbenice.

Ismena – ústupčivá, nevýbojná sestra Antigony. Pokúsi sa prihovoriť u kráľa za Antigonu, ale neuspeje. Bojí sa rozhodnosti, akou Antigona rieši situáciu, ona pekorne rešpektuje nariadenia kráľa.

Dej a ukážky

Prológ

Deti kráľa Oidipa Antigona, Ismena a Eteokles žili v Tébach, kde vládne po smrti Antigoniných bratov Kreon – brat ich matky. Polyneikes tiahne s vojskom proti Tébam. Obaja synovia v tomto boji padnú, Eteokles ako hrdinský obranca, Polyneikes ako vlastizradca. Kreon zakáže pochovať Polyneika, čo v očiach Grékov bola pre celú rodinu potupa.

Antigona v rozhovore s Ismenou oznamuje, že nebude rešpektovať neludský príkaz, ktorý šliape i po božských zákonoch a Polyneikovi preukáže posledné pocity:

ISMENA

*Čo sa deje? Vidím, že
si niečím rozrušená.*

ANTIGONA

*Bodaj by som
nebola, keď Kreon ustanovil pohreb
so všetkými poctami len pre jedného
z našich bratov – druhému ich odoprel!*

...

ISMENA

*Ak je tak, ako vravíš, čo tu ešte môžem
zachrániť, ja úbohá? Čo môžem spraviť?*

ANTIGONA

Presne to, čo ja. Buď mojou pomocníčkou!

ISMENA

*Pri čom? Aký smelý plán sa zrodil v tvojej
hlave?*

ANTIGONA

Pochováme brata.

...

Ismena má strach, tvrdí, že mocných treba poslúchať, nepomôže sestre:

ISMENA

*Keď to teda musí byť, nuž aspoň o tom
nikde nevrav, taj to a ja tiež to budem
všade tajiť!*

ANTIGONA

*Len to rozchýr! Tvoje mlčanie
mi bude sto ráz odpornejšie!*

ISMENA

*Vzbĺkneš vždy
pri veciach, z ktorých po mne beží mráz.*

Prológ uzatvára pieseň zboru.

NÁČELNÍK ZBORU

*Tak siedmich veliteľov nepriateľa
premohlo sedem veliteľov brán
a dvaja bratia svoje mŕtve telá
namiesto zbraní dali ako daň
na oltár Diov.
Obaja padli pod kopijou,
keď naraz zdvihli jeden na druhého zbraň.*

ZBOR

*Bohyňa víťazstva však, slávna Nike,
s jasotom vošla do bojovných Téb...*

I. dejstvo

Kráľ pred svedkami vyslovuje svoje rozhodnutie: K Eteoklovi sa budú správať ako k hrdinovi, Polyneikovo telo nech zohavia psy a dravé vtáky.

Prichádza však strážca, ktorý so strachom oznamuje, že telo niekto pochoval:

KREON

*Máš čosi na rováši,
keď sa takto vopred brániš. Zrejme
nesieš veľkú novinu.*

STRÁŽCA

*Tam, kde sa stane hrozná
vec, je namieste aj hrôza.*

KREON

*No tak vysyp
to už konečne a stráž sa!*

STRÁŽCA

*Už to sypem:
ktosi nám dnes ráno pochoval tú
mŕtvolu aj s príslušnými obradmi. A len
čo prikryl telo suchou prstou – zmizol.*

KREON

*Čo to počujem? Kde je ten muž, čo mal tú
smelosť?*

Zbor spieva o človeku (ľudstve), ktorý je dôvtipný a šikovný, múdry a silný, ale
pácha zároveň aj zlo.

II. dejstvo

Strážca privádza pred kráľa Antigonu, obviňuje ju z porušenia kráľovho príkazu.

Antigona sa necíti vinná, pretože kráľ dal príkaz, ktorý nesmie dať žiaden smrteľník – siahol na božie zákony. Nedá sa vystrašiť ani hrozbou smrti:

KREON

A napriek tomu si sa odvážila?

ANTIGONA

*Áno, lebo to bol zákaz, ktorý nepochádzal
od Dia a ani Dika, spoločníčka
bohov v podsvetí, nám nenariadila
nič podobné. Nuž usudzovala som, že
tvoj zákaz, vôľa smrteľníka, nemá takú
silu, aby rušil nenapísané
a neochvejné božie zákony. Tie predsa
nie sú dnešné ani včerajšie, tie platia
od dôb, kam nám pamäť nesiaha,
a platia večne...*

Antigona kráľovi vysvetľuje, že nerobí rozdiel medzi mŕtvymi bratmi a prišla
na svet milovať, nie nenávidieť.

Vierolomný kráľ odpovedá:
*Ak chceš milovať – tak miluj v podsvetí! No
nado mnou, kým žijem, žena vládnuť nebude!*

Antigone hrozí krutý trest – majú ju za živa pochovať v hrobke, a preto sa
Ismena snaží obmäkčiť kráľa:

ISMENA

*Chceš ozaj zabiť snúbenicu
svojho syna?
Sú aj iné, s ktorými
sa dajú robiť deti.*

...

ISMENA

*Ale tí dvaja
akoby sa našli!*

KREON

*Hrozné je i
pomyslieť, že táto bola skoro moja
nevesta!*

Druhá pieseň zboru:

*Blažení, ktorých život nezakúsil strasť.
Veď komu boží úder raz dom rozkýval,
toho rod sa už nikdy nedokáže striasť
pohrôm, čo valia sa naň ako valný val...*

III. dejstvo

Haimon, najmladší Kreontov syn, predstúpi pred otca, hoci vie, že ten zo všetkého najviac si oceňuje poslušnosť. Rozvážne mu pripomína, že občania Téb nepokladajú jeho rozhodnutie za spravodlivé:

HAIMON

...

*... Ale moje ucho
tajne vypočulo, ako celé mesto
ľutuje to dievča! Nikomu sa
nepáči, že ona, ktorá si to zasluhuje
najmenej zo všetkých žien, má biedne
zhynúť za svoj slávny skutok! Vraviam, že ak
zabránila mäsožravým psom a dravým
vtákom roztrhať to pohodené telo
svojho brata, ktorý padol v boji, patrili
by jej skôr veľkolepé pocty. To je názor,
ktorý šeptom vyslovuje celé mesto.*

...

Vyzýva otca:

*Nebud' teda ďalej presvedčený, že
je správne iba to, čo povieš ty a iné
nič! Ten, kto si myslí, že len sám je
rozumný, že jedine on má dar jazyka
a ducha, býva obyčajne prázdny.
Ani pre takého muža, ktorý mnoho
pozná, nie je hanbou ešte mnohému sa
priučiť a nebyť tvrdohlavý...*

...

KREON

*Mám vládnuť v mene
iných a nie vo vlastnom?*

HAIMON

*Ak štát si niekto
prisvojí, je po štáte.*

KREON

*Či nepatrí štát
tomu, kto v ňom vládne?*

HAIMON

*Musel by si vládnuť
pustej zemi!*

Kreon sa rozhodne, že Ismenu nechá žiť a Antigonu potrestá tak, že ju dá za-
živa zamurovať s trochou jedla do skalnej hrobky. (Poznámka: Gréci nesmeli člo-
veka vyhladovať, preto mu museli dať na poslednú cestu aj trocha jedla; Hádes je
bohom podsvetia, kam prichádzali mŕtvi Gréci):

NÁČELNÍK ZBORU

*A akú smrť
si vybral pre tú druhú?*

KREON

*Vyvedú ju
do pustatiny a za živa pochovajú
v skalnej hrobke. Bude dostávať len
tolko jedla, koľko kázu bohovia – tak
naše mesto nepoškvrní hriech. Tam môže
vzývať Háda, jediného z bohov, ktorého
si ctíla. Možno jej dá ešte chvíľu
požiť. Potom aspoň zistí, aká zbytočná
je úcta k tomu, čo je už raz v podsvetí.*

IV. dejstvo

Antigonu vyvádzajú pred palác. S nárekom sa lúči s ešte nenaplneným živo-
tom.

ANTIGONA

*Rodáci moji, teraz podte sa
pozerať na mňa, v akej hroznej biede
tu kráčam, ako celé nebesá
a slnko objíma môj zrak – ó, veď je
to naposledy! Lebo mňa už vedie
nám všetkým spoločný boh Hádes k brehu
Acherontu a musím ta ísť živá
ja, čo som nepoznala ešte nehu
manžela, ktorej nikto nepozýva
svadobných hostí, ktorej nezazvučí tón
svadobných piesní! Môj muž – Acheron!*

...

*Bez slz a priateľov a svadobných
piesní ma odvádzajú do jamy
hrobu a nelutuje nikto z nich
mňa, úbohú, že svetlo slnka mi
vytrhnúť idú navždy z očí v tejto hroznej
chvíli!
(Kreon vychádza z paláca.)*

KREON

*Čo neviete, že pred smrťou nik dobrovoľne
neprestane nariekať, aj keď si plačom
málo pomôže? Už konečne ju
odvedte a zatvorte do kamennej
hrobky, ako som vám kázal! Potom odíďte,
nech sama si už rozhodne, či zomrie
a či bude radšej pochovaná za živa!
My, čo sa toho týka, ostávame
čistí. Zbavujeme ju len styku s ľuďmi.*

V. dejstvo

Veštec Teiresias príde oznámiť Kreontovi, že ani bohom sa nepáči rozhodnutie
kruto potrestať Antigonu, lebo neprijímajú dym obetí. Vyzýva k rozvážnosti:

... Všetci

*Ľudia sú si rovní v tom, že robia chyby,
preto nenazývam nerozvážnym muža,
ktorý pochybil a padol do nešťastia,*

*ak má vôľu ustúpiť a chybu
napraviť. No tvrdohlavosť je znak
bláznovstva!*

Teiresias veští nešťastie a upozorňuje Kreonta dopredu, že za porušenie bo-
žích zákonov bude platiť - bude musieť každého mŕtveho vykúpiť jedným mŕtvym
z vlastnej rodiny:

...
*Nuž dobre, teda vedz, že slnko neopíše
na nebesiach mnoho kruhov, a už budeš
musieť za tých mŕtvych platiť jedným
mŕtvym
z vlastnej krvi. Lebo ty si pod zem
uvrhol, čo bolo na zemi, a život
nehanebne zavrel do hrobu a naopak,
zas mŕtvemu si uprel obrad pohrebu
a brániš mu tak odísť do podsvetia
k bohom. ...*

Kreon nakoniec po porade s náčelníkom zboru ustupuje, pochová Polyneika,
napochytr zvoláva sluhov, aby Antigonu vypustili, napokon sa k hrobke vydá
osobne.

Epilóg

Posol prináša do paláca správu, že Antigona i Haimon sú mŕtvi. Kre-
on vošiel do sklanej hrobky, našiel tam Haimona, ako v slzách objíma
už mŕtvu snúbenicu (pred pomalou smrťou ušla tak, že sa obesila na
vlastnom závoji). Keď Haimon zbadal ukrutného otca, vytasil svoj meč,
ale otec vybehol z hrobky - Haimon sa ním prebodol.

Posol prichádza k palácu so smutnou správou. Jeho rozprávanie si
vypočuje Haimonova matka Eurydika, bez slov vojde do paláca a po
chvíli ju nájdu pred oltárom v kaluži krvi.

Kreon v náručí prináša matke telo syna, zisťuje však, že Eurydika je
mŕtva:

*Ó, aký žiaľ,
keď po prvom hneď druhý úder zasiahne ťa!
Čo ešte príde, aby som to vydržal?
Len teraz som vzal do náručia mŕtve dieťa,
a už mi mŕtvu ženu kladú pred nohy!
Nešťastná matka! Syn môj úbohý!*

Šalie od bolesti a smútku až vo chvíli, keď o všetko prišiel svojim
pričinením.

Slová nakoniec:

NÁČELNÍK ZBORU

*Iba rozvážni ľudia vedia byť šťastní.
Nehrešte, uráža to bohov! Človeka,
ktorý si mnoho o sebe myslí a používa veľké
slová,
neminie veľký trest a konať s rozvahou sa
naučí
až na staré kolená.*

Použitá literatúra:

Sofokles: Antigona. Bratislava: Tatran, 1993.

Sofokles: Vládca Oidipus. Bratislava: SVKL, 1965.

Průvodce po světové literární teorii. Praha: Panoráma, 1988.